

Nr 1.

Ankom till Riksdagens kansli den 15 februari 1910, kl. 7.30 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skärpta villkor för rätten att utgifva tidningar.

Närvarande: herrar Staaff, Nyström, Östberg, Fahlbeck, Säve, Uppström, Sjöholm, Berger, Bellinder, von Mentzer, Ekman, af Callerholm, Nilsson, Beckman, Magnusson, von Schéele, Berg, Broomé, Gustafsson och Zimdahl.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 124, har herr *Zimdahl* hemställt, att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning och framläggande af förslag i syfte att åstadkomma skärpta bestämmelser i afseende på rättigheten att utgifva tidningar.

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»Tidningspressen är en makt, heter det, och sanningen häraf lär väl ingen vilja förneka.

Obestridligt är ock, att tidningspressen under ingen föregående tid varit så spridd och haft en sådan betydelse, som den nu har. Tidningar läsas ju af hög och låg, af rika och fattiga, af unga och gamla, med ett ord af så godt som hvarje samhällsmedlem. Att tidningspressen under sådana förhållanden har det allra största inflytande på den stora

mängden af de olika klasserna bland landets befolkning ligger öppen dag. Särskildt och framförallt torde detta vara händelsen hvad det gäller en stor del bland ungdomen och för öfrigt dem, som sakna förmåga att urskilja, hvad som är sundt och icke sundt. Detta blir så mycket mer påtagligt, då man tar i betraktande, att bland en stor del af landets befolkning och i många hem, särskildt kanske i arbetarehemmen, tidningarna utgöra den enda lektyr, som förekommer och läses.

Hvilket stort inflytande under sådant förhållande en tidning, hvad tendens den nu än har, måste utöfva både på yngre och äldre, låter lätt tänka sig. Ett stort ansvar hvilar därför på enhvar, som tagit till sin uppgift att utgifva tidningar eller för öfrigt arbeta i pressens tjänst, en uppgift, som tvifvelsutan kräfver stor omdömesförmåga, mycken samvetsgrannhet och god urskiljning om hvad som kan vara sundt och gagneligt för land och folk. Att i detta fall mycket återstår att önska lär väl knappast någon på allvar vilja förneka. Alldeles naturligt är ju, att åsikter och meningar äro mycket olika hos olika samhällsmedlemmar, och naturligt är äfven, att det måste finnas tidningar med skilda tendenser och hvad man kallar olika färg, ty genom att frågor, af hvad natur dessa än må vara, framställas och skärskådas från olika håll och synpunkter kan ofta det rätta framgå. Men det gifves emellertid tidningar i våra dagar, hvilka synas hafva till sin hufvudsakliga uppgift att söka icke blott nedsvärta oförvitliga personer utan äfven uppväcka hat och bitterhet olika samhällsklasser emellan samt därjämte, och hvad värre är, på ett för samhällsmedborgare i allmänhet sårande sätt vanställa kristendomens grundsanningar och för öfrigt smäda, hvad vårt svenska folk från gångna tider lärt sig att hålla dyrt och kärt. Det är alltså själfva grundvalarne för vårt lands kultur och bestånd såsom ett civiliseradt land den här åsyftade tidningspressen söker undergräfvä.

Såsom ett bland de många bevis, som bestyrka sanningen af hvad jag här velat påpeka, har jag ansett mig böra anföra ett litet brottstycke, hämtadt ur en norrländsk tidning. Under sistlidne november månad, några dagar efter det minnet af konung Gustaf Adolfs död firades, läste man i här åsyftade tidning ett uttalande, så lydande:

'Gustaf Adolf dog en ond bråddöd i dag för 277 år sedan. Han var en af historiens störste mandråpare — följaktligen blef han ett nationalhelgon. Hans under dramatiska omständigheter timade död styrkte hans anseende som helig, hvartill också bidrog det sedermera falskt befunna ryktet, att han gått i döden för den rena evangeliska helvetesläran.

Åren och forskningen ha rifvit sönder Gustaf-Adolf-legenden. Man har insett, att Gustaf Adolf var en politisk ränkmakare — — — en lyckosökare, som ville göra karriär, har han kommit att stå i jämbredd med modärna börssvindlare. — —

— — Så länge man läst Odhner i skolorna, har introduktionen till det »stora nationella epos», som slöt med massmördarens död, bultats in i de uppväxande släkternas medvetande.

— — Alltid när öfverklassen velat lägga sin vörndad i dagen för de rofriddare, som tid efter annan suttit på Sveriges kungatron, har man kommenderat ut skolbarnen, i synnerhet folkskolans barn.

— — Att minnesfesterna öfver en person, hvars moral var så skröplig som Gustaf Adolfs, hållas i kyrkorna, är i stil med systemet. Icke för det att vi anse kyrkorna som särskildt heliga, för det man där tillber Jesus af Nazaret, men systemets anhängare anse dem så. Att tillbe Gustaf Adolf och den galileiske upprorsmakaren på samma rum är dock en hädelse. Icke mot gudomligheten — vi lämna den å sido — utan mot det lefvande släktet, som genom jämställandet af två så vidt skilda personligheter mister känningen af det rätta.

Jesus Kristus, det är människan — Gustaf Adolf, den samvetslöse ockraren med land och människolif. Ingen af dem bör dyrkas, men skall någon tillbedjas, tillbed då mästaren från Nazaret och låt de kungliga slaktarne hvila i ro!

Materiellt gift får, som bekant, ej köpas för penningar med mindre, än att det skall företes intyg från vederbörande, att giftet skall användas till tekniska ändamål. Andligt gift, hvaraf samhället står i fara att taga obotlig skada, får däremot opåtaladt spridas till äfven de djupaste samhällslagren i olika delar af landet. Hvilka frukter en dylik sådd skall medföra måste vara uppenbart för enhvar, som vill se, och skall detta fortgå på samma sätt som hittills, så är fara värdt, att vårt land snart föres ut på det sluttande planet — om vi ej redan äro där. Nu är det ju så, att vi alla akta det fria ordet högt och att hvarje förändring af eller tillägg till vår gällande tryckfrihetsförordning är en i hög grad grannliga sak. Med skäl torde dock kunna ifrågasättas, huruvida icke någon gräns för det fria ordets missbruk, utöfver hvad berörda förordning för närvarande stadgar, borde kunna sättas. Som förhållandet nu är, har hvem som helst, blott han ej är dömd för nesligt brott eller förklarad ovärdig föra andras talan, rättighet att efter behörig anmälan utgifva tidning, och detta äfven om han måste stämplas såsom en mer eller mindre uppenbar samhällsfiende och förnekare af

vår religions allra dyrbaraste sanningar, hvartill kanske kommer att han är en person, som har litet eller intet att ansvara för.

Snart sagdt till alla, äfven de enklaste tjänstebefattningar fordras åtminstone någon sorts kompetens, men till ett så viktigt och betydelsefullt värf som att utgifva tidningar fordras så godt som ingen sådan. Det är detta förhållande jag velat draga under Riksdagens pröfning. Tryckfrihetsförordningen stadgar visserligen såsom allkändt vissa straff för olika brott mot densamma, men detta hindrar emellertid icke, att en stor mängd tidningar i en oroväckande grad sprida sitt gift bland de djupa lagren af vårt svenska folk.

Kan detta ej på något verksammare sätt än hittills hejdas, så sväfvar vårt land tvifvelsutän i stor fara.»

*Utskottets
yttrande.*

Enligt hvad utskottet har sig bekant, är frågan om en fullständig revision af gällande tryckfrihetslagstiftning för närvarande under handläggning inom justitiedepartementet genom för ändamålet af Kungl. Maj:t särskildt tillkallade sakkunniga, och det torde få antagas, att förslag till en dylik revision kommer att föreläggas nästkommande års Riksdag. Vid sådant förhållande och då det synes utskottet gifvet, att frågan om skärpta bestämmelser i afseende å rättigheten att utgifva tidningar vid den sålunda pågående revisionen måste blifva föremål för en noggrann och allsidig ompröfning, anser sig utskottet böra hemställa,

att den i förevarande motion innefattade framställning icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 februari 1910.

På utskottets vägnar:

KARL STAAFF.

Reservationer:

af herrar *Staaß, Berger, Beckman, Berg* och *Broomé*, som ansett, att utskottets yttrande bort hafva följande lydelse:

»Därest det, såsom af motionens motivering vill synas, skulle vara motionärens mening, att myndigheterna borde erhålla befogenhet att ingå i någon pröfning af de förutsättningar med hänsyn till lifsåskådning, etisk och religiös uppfattning o. s. v., som en person må äga för att ägna sig åt tidningsmannayrket, kan utskottet ingalunda dela motionärens åsikt härutinnan.

Hvad åter angår de förutsättningar för yrkets utöfvande, som kunna göras till föremål för en pröfning af formell art, lära de förvisso komma under öfvervägande vid de nu pågående förberedelserna till en revision af tryckfrihetsförordningen.

Vid sådant förhållande hemställer utskottet,

att herr *Zimdahls* motion ej må föranleda någon Riksdagens åtgärd.»

af herr *Nilsson*.